

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Хуан Юйсі
«Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язків з науковими планами, програмами, темами

Проблема підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва як активних суб'єктів культурної трансмісії є однією з найбільш гострих для сучасного суспільства. Її значущість обумовлена викликами часу, породженими глобалізаційними процесами й властивим їм мультикультурним тенденціям до нівелювання національної ідентичності в соціокультурному й мистецькому середовищі. Розв'язання означеної проблеми дисертант вбачає у забезпеченні спадкоємності й безперервності розвитку національної музичної культури, зокрема – у трансмісії пісенного фольклору, в якому з найбільшою повнотою віддзеркалюються глибинні духовні скріпи народу, відбиваються його національний світогляд, художньо-ментальний досвід, морально-етичні, естетичні й художні традиції. Акцентуючи на вирішальній ролі вчителя у прищепленні новим поколінням шанобливого ставлення до фольклорного мистецтва як передумови його збереження й продовження в нових умовах особистого буття, дисертант обумовлює доцільність наукового пошуку з метою посилення культурно-трансмісійних функцій учителя в його професійній діяльності.

Доцільність дослідження поставлених дисертантом питань ґрунтується також на виявлених суперечностях між теоретичною розробленістю цивілізаційних функцій культурної трансмісії та недостатнім висвітленням у

мистецькій педагогіці її забезпечення на засадах збереження й транслювання фольклору як найважливішого духовного й художнього феномену в життєдіяльності нації; між потужними здобутками в галузі культурології, фольклористики, мистецтвознавства, етнопедагогіки щодо усвідомлення значущості музичного фольклору в життєдіяльності суспільства та недостатнім проявом уваги до теоретико-методичного обґрунтування його засвоєння, збереження і розвитку в сучасному соціокультурному середовищі як вагомому фактору культурної трансмісії національно-цивілізаційних здобутків; між розробленими в музичній педагогіці методами підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування в учнів навичок сприйняття й виконання народних пісень та недостатнім врахуванням особливостей самосвідомості, світоставлення й музично-пізнавальної діяльності школярів нової генерації як впливових чинників виховання в них пошани і любові до пісенного фольклору.

Також відзначимо, що дисертаційне дослідження відповідає тематичному плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №11 від 27.06.2019 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Експертний аналіз дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати, що обґрунтованість основних положень роботи та отриманих результатів, висновків і рекомендацій забезпечена глибоким і всебічним

аналізом наукових праць, присвячених питанням культурної трансмісії, значущості фольклорного мистецтва в розвитку суспільно-цивілізаційних процесів, а також у галузі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору в процесі їхньої професійної діяльності.

Узагальнення праць у галузі філософії мистецтва, культурології, естетики й музикознавства, психолого-педагогічних здобутків, дозволило дисертанту сформулювати власне бачення вирішення означених проблем, надати переконливе визначення ключового поняття «підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору» і представити структуру досліджуваного конструкту в єдності мотиваційно-аксіологічного, етнокультурно-гностичного, компетентнісно-методичного, творчо-практичного компонентів.

Схвальним вважаємо обрання науковим підґрунтям дослідження концептуальних положень етнокультурного, персоніфікованого, компаративного, синергетичного та інноваційного підходів, а також визначення дисертантом принципів, на засаді яких реалізувалися їх настановні положення та вибудовувалася методика підготовки здобувачів до культурно-педагогічної трансмісійної діяльності, а саме: усвідомлення своєрідності, духовної та художньої цінності культури й мистецтва власного народу; етнокультурної толерантності й визнання самоцінності культури і мистецтва різних етносів; стимулювання до збагачення музично-етнічної самосвідомості; здатність до свідомої культурно-етнічної самоідентифікації у процесі засвоєння фольклорно-пісенного мистецтва; усвідомлення діалектичного взаємозв'язку цивілізаційної культури й унікальності мистецтва свого народу в історико-стильовому вимірі; свідомого ставлення до музично-етнічних традицій і особливостей їх прояву в життєдіяльності сучасного суспільства; стимулювання почуття причетності до пісенного мистецтва свого народу; активізації почуття відповідальності за збереження пісенних традицій свого народу, їх продовження і розвиток; врахування специфіки формування національно-мистецької самосвідомості у

школярів сьогодення й майбутнього; органічного поєднання здобутків етнопедагогіки минулого й сучасності із досвідом власної педагогічної творчості.

3. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам оформлення

Дисертація має виважену, логічну структуру й складається з анотації українською й англійською мовами, списку публікацій автора, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (287 найменувань, із них 57 – іноземними мовами). Робота містить 9 таблиць, 4 рисунки, що обіймають 6 сторінок основного тексту і 14 додатків. Загальний обсяг роботи – 263 сторінки, з яких основного тексту – 180 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної дисертантом теми, коректно визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, схарактеризовано методологічне підґрунтя й комплекс взаємопов'язаних методів вирішення завдань дослідження, представлено наукову і практичну новизну й практичне значення отриманих результатів дослідження, їх висвітлення в наукових публікаціях.

У першому розділі роботи, відповідно до першого завдання дослідження, представлено аналіз наукових праць, в яких послідовно розкривається зміст таких понять, як «культурна трансмісія», культурно-педагогічна трансмісія, підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії.

Сутність поняття «культурна трансмісія» визначена як цілісний процес трансляції соціально-культурної спадщини від покоління до покоління, що базується на інкультурації та соціалізації індивідів, засвоєнні й дієвому відтворенні ними духовних цінностей, культурних традицій, узагальнено-колективних художніх і етнокультурних уявлень, вірувань, накопичених у цивілізаційно-соціокультурному досвіді.

Культурно-педагогічна трансмісія розглядається як цілісний процес передавання в освітньому середовищі мистецького, зокрема – етнокультурного досвіду з метою формування в особистості національного світогляду, засвоєння і творчого використання духовних цінностей, морально-етичних норм та фольклорних традицій національної культури. Відзначено, що в системі музичної освіти культурно-педагогічна трансмісія має реалізовувати через залучення школярів до музичного, насамперед – фольклорного мистецтва, що потребує відповідної підготовки майбутніх учителів до реалізації культурно-трансмісійної функції в музично-освітньому процесі.

На особливий науковий інтерес заслуговує представлене дисертантом обґрунтування сутності і змісту підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору, яка розглядається як система спеціальної організації освітньої діяльності здобувачів у закладах вищої музично-педагогічної освіти, що забезпечує формування методичного, вокально-виконавського досвіду й комплексу специфічних особистісних якостей, ціннісних пріоритетів, етнопедagogічної та національно-музичної спрямованості, етнокультурної ерудованості, фахової компетентності у сфері музичного мистецтва та креативності у використанні пісенного фольклору у власній педагогічній практиці.

Схарактеризовано також сутність феномену «підготовленість майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії», під якою розуміється стала й цілісна властивість, утворена на засадах поєднання їх умотивованості й відповідальності за реалізацію означеного завдання з володінням компетентнісно-знанієвими й творчими складниками діяльності, що стає запорукою успішного заохочення учнів сучасної генерації до активного пізнання й збереження народно-пісенного мистецтва.

Відповідно до другого завдання, в роботі обґрунтовано специфіку й структурні компоненти досліджуваного феномену, представлені в єдності мотиваційно-аксіологічного, етнокультурно-гностичного, музично-

компетентнісного і творчо-практичного компонентів. Дисертант переконливо розкриває сутність і значущість кожного з виокремлених компонентів підготовленості майбутніх вчителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії, обґрунтовує оригінальні принципи, завдяки яким уможлиблюється реалізація означених наукових підходів та будування ефективної методики підготовки майбутніх фахівців до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору.

У процесі вирішення третього завдання дослідження дисертант обґрунтував доцільність обрання науковим підґрунтям свого дослідження етнокультурний підходу, положення якого в роботі набули домінантного значення, а також настановні ідеї персоніфікованого, компаративного, синергетичного та інноваційного підходів. Доцільність звернення до кожного з яких обґрунтовано й розкрито з позицій їх значущості для вирішення завдань даного дослідження та підтверджено у обґрунтованій низці принципів реалізації означених наукових підходів.

У роботі визначено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору, а саме: активізація відповідальної позиції щодо формування в сучасній шкільній молоді художньо-ціннісного ставлення до народно-пісенної творчості; стимулювання до поглиблення мистецької й методичної озброєності в галузі освоєння фольклорно-пісенних традицій; зорієнтованість змісту підготовки на творче врахування особливостей музично-пізнавальної діяльності й смакових орієнтирів учнів нової генерації. відповідно до кожної педагогічної умови виокремлено дослідницькі методи, застосування яких, на думку дисертанта, сприятиме вирішенню поставлених в роботі завдань.

Відповідно до наступного завдання – визначення стану підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору, – дисертантом розроблено критеріально-діагностичний апарат й здійснено констатувальний діагностичний зріз. Задля цього дисертант застосував мобілізаційно-спонукальний, етно-когнітивний,

вокально-методичний та креативно-діяльнісний критерії оцінювання з відповідними показниками, а також комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів, які дозволили дослідити й інтерпретувати отримані дані та визначити чотири рівні сформованості підготовленості здобувачів до культурної трансмісії засобами пісенного фольклору: продуктивний; самостійний; адаптаційний та індіферентний, а також систематизувати типові недоліки, властиві здобувачам.

Вирішення п'ятого завдання, сутністю якого була експериментальна перевірка ефективності авторської методики підготовки майбутніх фахівців до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору, здійснювалося в процесі формувального експерименту. До участі в ньому було залучено дві групи студентів. Здобувачі першої з них, експериментальної (ЕГ) заохочувалися до додаткових занять і спеціальних тренінгів, організованих в межах діяльності лабораторії «Інновації мистецької освіти», а також до організації різноманітних культурно-просвітницьких заходів.

Друга група здобувачів навчалася за типовим навчальним планом. Це дало змогу дисертанту порівнювати процес формування в них як окремих компонентів досліджуваного феномену, так і виявити різницю в загальних результатах підготовленості здобувачів до здійснення культурно-педагогічної трансмісійної діяльності засобами пісенного фольклору.

Зміст досвідно-експериментальної роботи представлено відповідно трьом етапам її впровадження. На першому, особистісно-мобілізаційному етапі, головна увага приділялась активізації в студентів відповідальної позиції щодо формування в сучасній шкільній молоді художньо-ціннісного ставлення до пісенного фольклору, з метою чого впроваджувалися інтерактивні технології: диспути, дискусії з проблемних питань, засідання круглого столу тощо.

На другому, гностично-формувальному етапі, увага приділялась цілеспрямованому удосконаленню етно-педагогічної й музикознавчої компетентності здобувачів, набуттю досвіду творчо-діалогічного спілкування та оволодінню здатністю до самоаналізу й самовдосконалення.

На третьому етапі респонденти засвоювали практичні форми організації музичних занять і культурних заходів у формі ділових і рольових ігор, набували уміння застосовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології з метою активізації музично-пізнавальної діяльності й ціннісно-вибіркового ставлення сучасних школярів. до сприйняття музичного, насамперед – фольклорного мистецтва.

Представлені дисертантом порівняльні дані результатів двох діагностичних зрізів, отриманих у здобувачів з ЕГ та КГ на початку та наприкінці формувального експерименту, дозволили встановити, що в першій групі відбулася суттєві позитивні зміни: кількість студентів, які досягли продуктивного рівня, збільшилася на 17,7 %; на самостійному рівні їх було 47,7%; тобто – на 25,6 % більше, чим у першому зрізі; на найнижчому, індиферентному рівні в ЕГ залишилося всього 3,9% респондентів, що на 32,8% менше, чим у першому зрізі. У КГ позитивні зміни були менш виразними: їх кількість, що опинилася на продуктивному рівні, зросла на 7,0%; на самостійному рівні їх кількість збільшилася на 3,5%; переважна кількість – 41,1% – опинилася на адаптаційному рівні, а на індиферентному рівні залишилося 21,5% студентів, тобто їх кількість зменшилося на 14,3%.

Здійснене дисертантом обчислення отриманих результатів за допомогою багатофункціонального критерію φ^* Фішера підтвердило ефективність авторської методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору.

Отже, мета дослідження була досягнута, завдання вирішені в повному обсязі, що дає підстави для представлення дисертаційного дослідження до публічного захисту.

4. Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації

Аналіз змісту й висновків дисертаційного дослідження, переконливе переставлення ефективності авторської методики підготовки майбутніх учителів

музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору, апробація основних наукових положень роботи на 11 Міжнародних науково-практичних конференціях та у 8 публікаціях, дає підстави вважати, що в роботі представлено інноваційну методику, результати якої можуть враховуватися в змісті навчальних курсів для спеціальності 014 – середня освіта (Музичне мистецтво), а також в системі підвищення кваліфікації та в процесі самоосвіти вчителів музичного мистецтва. Її головні положення можуть впроваджуватися в освітній процес у музично-педагогічних закладах різного освітнього рівня в Україні та в китайських педагогічних університетах.

5. Значущість отриманих результатів дослідження для науки і практики

До науково обґрунтованих результатів дослідження, що мають вагому наукову новизну й дозволяють його кваліфікувати як таке, з привносить нове розв'язання проблеми відносимо:

- авторську дефініцію ключових понять «культурно-педагогічна трансмісія» та «підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору» під якою розуміється система спеціальної організації освітньої діяльності здобувачів у закладах вищої музично-педагогічної освіти, що забезпечує формування методичного, вокально-виконавського досвіду й комплексу специфічних особистісних якостей, ціннісних пріоритетів, етнопедагогічної та національно-музичної спрямованості, етнокультурної ерудованості, фахової компетентності у сфері музичного мистецтва та креативності у використанні пісенного фольклору у власній педагогічній практиці; визначення сутності феномену «підготовленість майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії» як сталої й цілісної властивості, що утворюється на засадах поєднання їх

умотивованості й відповідальності за реалізацію трансмісійного завдання з володінням компетентісно-знанієвими й творчими складниками діяльності, що стає запорукою успішного заохочення учнів сучасної генерації до активного пізнання й збереження народно-пісенного мистецтва;

- науково обґрунтоване розроблення моделі відповідної методики, складовими якої стали вдало підібрані методологічні підходи – етнокультурний, персоніфікований, компаративний, синергетичний та інноваційний підходи; оригінальні методичні принципи, педагогічні умови та методи підготовки майбутніх фахівців до культурно-педагогічної, трансмісійно-спрямованої діяльності, здійснюваної на матеріалі фольклорно-пісенної творчості;
- компоненту структуру досліджуваного феномену та критеріально-діагностичний апарат вияву міри його сформованості у майбутніх вчителів музичного мистецтва;
- інноваційну методику, впровадження якої у освітній процес дозволяє всебічно підготувати майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання школярів як суб'єктів культурно-трансмісійних процесів, здатних до ціннісно-художнього сприйняття й збереження пісенного фольклору.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Підкреслюючи актуальність, достовірність, практичне значення і самостійність виконання дисертаційного дослідження, відзначаючи його високий науковий рівень, слід висловити зауваження, побажання і рекомендації, які виникли в процесі опрацювання дисертації матеріалу.

1) Визначення дисертантом критичного ставлення до мультикультурних процесів набуло б більш переконливості, якщо воно отримало б більш широке обґрунтування.

2) У розроблені наукового апарату дисертант звернувся до настановних положень низки наукових підходів. На наш погляд, робота значно виграла б, якщо б дисертант також звернувся до концептуальних положень аксіологічного підходу, що дозволило б йому більш вагомо представити художню цінність фольклорного мистецтва різних народів.

3) Враховуючи те, що дисертант не визначив конкретній вік школярів, до занять з якими здійснювалися підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва з метою прищеплення їм зацікавленого ставлення до пісенного фольклору, було в варто диференціювати відповідним чином представлені в дослідженні форми і методи, що посилює б практичну значущість рекомендацій, поданих у роботі.

4) У своєму дослідженні дисертант зазначає, що одним із важливих аспектів підготовки майбутніх фахівців до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору є їх вміння розробляти зміст і структуру уроку з музичного мистецтва. З цього погляду було б доцільно в додатку представити плани декількох уроків, присвячених пісенному фольклору, які давали б уяву щодо вирішення завдання активізації в учнів позитивно-ціннісного ставлення до народного мистецтва завдяки їх включенню в різноманітні види пізнавальної й музично-творчої діяльності

5) Дисертанту не вдалося уникнути деяких хиб у технічному оформленні роботи – описок, стилістичних і граматичних огріхів.

Загальний висновок

Спираючись на вищезазначене, з урахуванням наукової новизни викладених у роботі положень, теоретичної та практичної значущості досягнутих у ній результатів, можна стверджувати, що дисертація «Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до культурно-педагогічної трансмісії засобами пісенного фольклору» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Хуан Юйсі заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Вінниченка Алла РАСТРИГІНА

Підпис Алли РАСТРИГІНОЇ засвідчую

Проректор з наукової роботи

Ліля КЛЮЧЕК